Södra Vedbo härad.

Edshults kyrka.

Se Sm 135.

131. Hjortholmen. Flisby sn.

Pl. 88.

Litteratur: E. Lönnberg: Skrivelse till Riksantikvarien den $^{30}/_{7}$ 1942 (ATA).
Äldre avbildningar: Lönnberg: fotos 1942 (ATA).

Runstenen står rest vid Hjortholmen (tidigare torp under Johannesberg) i västra delen av tomten, 10 m Ö om vägen Flisby–Anneberg.

Stenen påträffades 1922 på en plats ca 50 m N om den nuvarande, vid en väg som gick i öst–västlig riktning längs med ån men som försvann vid odlingsarbete 1929. Fyndet meddelades 1942 landsantikvarie E. Lönnberg, som beträffande fyndomständigheterna den $^{30}/_{7}$ 1942 rapporterade till Riksantikvarieämbetet: »I samband med rekognosceringstur till diverse fornlämningar i Flisby socken i början av juni månad detta år erhöll jag meddelande om att en sten med inhuggna tecken, möjligen runor, fanns vid torpet Hjortholmen under Johannesbergs herrgård. Då detta meddelande var intressant och kunde innehålla en kärna av sanning, besökte jag platsen den 10 juni och kunde då genast konstatera, att det verkligen var en runsten. En helt ny runsten, hittills aldrig omtalad eller känd av tidigare forskare. Runstenen befanns vara framgrävd ur strandravinens övre kant, ca 50 m N om förra torpet, numera friköpta lägenheten Hjortfällan(!), ca 50 m Ö om bron över ån på vägen Johannesberg–Orreda, ca 5 m S om Svartåns kanaliserade S strand och ca 1 km NNÖ om Johannesbergs herrgård i SV delen av Flisby sn. Jordägaren heter Bernhard Klasson (adr. Flisby). Man har länge sett och trott, att stenen haft runor, men förre ägaren ville inte veta av stenen utan grävde ner den djupare. Stenen grävdes fram och gropen där den stod, synes ännu tydligt ca 4 m mot S, nedanför åkern i åbranten. Stenen är avslagen, och denna skada har ägt rum i tämligen sen tid. Stenen ligger nu fri ovan jorden. Den är 113 × 105 cm i diameter och 30–35 cm tjock av tämligen grovkornig granit. Toppen och basen äro avslagna så att inskriptionen blivit defekt. Stenen har haft en hjärtformig runslinga, vars ena ända slutar med ett ormhuvud och den andra med en spiral i ca 1 varv. Runorna äro tydligt huggna och ha en höjd av 12–14 cm. Stenen har preliminärt rengjorts från lavar och mossa ... På en grusås ca 50 m V om runstenen synes spår av 2 jordblandade rösen (diam. ca 4–5 m och höjd ca 0,6 m). På åkerns högsta punkt ca 200 m S om gården låg ett stort röse, som bortodlades för flera år sedan. Minst 1000 lass sten kördes bort. I rösets botten låg 'en järndolk med 4 eggar' ca 40 cm lång, kol och aska. (Sannolikt var det en spjutspets från vikingatiden.)» År 1944 blev stenen genom Riksantikvarieämbetets försorg flyttad och rest på sin nuvarande plats.

Stenen är 104 cm hög, 99 cm bred vid basen. Runorna äro 12–14 cm höga.

Inskrift:

: tu - iʀ : resþi : sta . . . unþik : bru - ur : sin :
1 5 10 15 20 25

**Tólir* (el. *Dóttir*) *reisti stei(n)* ... *Úníðing, bró(ð)ur sinn.*

Tole (el. Dotter) reste stenen ... Oniding, sin broder.

Till läsningen: Av 2 **u** är toppen avslagen. Att runan är **u** är otvivelaktigt på grund av bistavens form och dess ställning i förhållande till hst. Av runan 3 äro ungefär två tredjedelar av en hst bevarade. Bistavar kunna ha funnits vid toppen. Hela ordet kan ha varit **tuliʀ** eller möjligen **tutiʀ**. Runan 7 är **e**. Två prickar kunna iakttagas på hst, av vilka den undre sannolikt är huggen. 8 **s** är otydligare än de andra runorna men kan följas, fast fårorna äro vidgade. Runan 9 **þ** är också otydlig men både hst och bst kunna skönjas. Lönnberg läser **t**, men jag kan ej se några spår av **t**-bistavar. Till vänster om hst där ytan är hög och kullrig kan ej någon **t**-bst ha gått fram. Runan 13 är **a**. Sedan är runslingan på grund av toppbortfallet avbruten intill 14 **u**. Runan 18 är **k** men liknar mycket en **m**-runa på grund av en mot **k**-bst svarande fåra till vänster om hst. Den är i den nedre delen djup men når ej upp till marglinjen, och ytan, över vilken dess fortsättning skulle ha gått fram, har ej varit genomhuggen, felristning? Av runan 22, som bör ha varit **þ**, finnes endast basen kvar. På 23 **u** är toppen avslagen.

Det första namnet i inskriften kan ha varit rsv. *ToliʀR*, som förekommer i några inskrifter i Uppland, Södermanland och Västergötland, eller *DottiʀR*, som kan föreligga i U 4, vars **tutiʀ** dock även kan vara appellativ. Namnet *Dotter* är väl styrkt genom skrivna urkunder. — Runorna 14–18 **unþik** är ack. av *úníðingr*, appellativ eller binamn, sannolikt det sistnämnda, se ovan s. 33.

132. Rickelstorp. Flisby sn.

Pl. 89.

Litteratur: B 1035, L 1208. Ransakningarna 1690; J. Peringskiöld: Monumenta 8 bl. 17; A. H. Wrangel i O. Celsius' handskrift R 554 (UUB); J. J. Lagergren: Fornlemningar i Småland (ATA); B. A. Ennes: F m 61 (hs i KB); J. E. Lagergren: Handlingar om Småland, M 104: 14 (hs i KB) s. 89; J. Allvin: Beskrifning öfwer Mo samt N:a och S:a Wedbo härader (1857) s. 168; E. Ihrfors: Smolandia sacra (ATA) 1 s. 201.

Äldre avbildningar: U. Christofferson: träsnitt i Peringskiölds Monumenta och B 1035; A. H. Wrangel: teckning i hs R 554 den $^{20}/_{7}$ 1742; E. Ihrfors: teckning i aa; O. v. Friesen: fotos 1909 (NSmArk).

Runstenen vid Rickelstorp står på östra stranden av en bäck ca 30 m N om den nuvarande åbron och landsvägen, som leder upp till gården. Snett bakom stenen synas fästen efter den bro, som funnits här före en omläggning av vägen, som har skett under senaste mansåldern. Stenen stod alltså omedelbart intill bron på östra sidan av landsvägen, när denna gick fram här. Enligt kyrkoherde L. Wallenius' rapport till *Ransakningarna* 1690 var dess plats »wid Rickstorpz brodh hardt när landzwägen». I *R 554* berättar Wrangel 1742, att den hade legat kullfallen men blivit upprest av folket. Den har senare åter fallit, såsom framgår av notiser hos Ennes.

Stenen är 131 cm hög, 64 cm bred. Runorna äro 12–13 cm höga.

Inskrift (med kompletteringar efter B 1035 inom [ ].:

ḥilhi : raisti [:] stẹ[i]n [:] þeni : eftiʀ : fin : faþur · sin
1 5 10 15 20 25 30 35

Helgi reisti stein þenna eptir Finn, fǫður sinn.

Helge reste denna sten efter Finn, sin fader.